

Sanal Kaytarmaya Karşı Evde Çalışma: Hemşire Akademisyenler Üzerinde Bir Araştırma

Feride EŞKİN BACAKSIZ * Rujnan TUNA ** Arzu Kader HARMANCI SEREN ***

Öz

Giriş: Çalışma saatlerinde kurumsal bilgisayarları ve internet olanaklarını kişisel amaçlar için kullanma “sanal kaytarma” olarak tanımlanırken, eve iş taşıyarak mesai saatleri dışında iş amaçlı çalışma “bitmeyen mesai” olarak yorumlanmaktadır. **Amaç:** Akademisyenlerin sanal kaytarma ve evde akademik amaçlı çalışma durumlarının tanımlanarak, anlamlı fark oluşturan özelliklerinin belirlenmesi amaçlandı. **Yöntem:** Araştırma İstanbul’daki bir kamu üniversitesinin hemşirelik fakültesinde çalışan öğretim elemanları ile gerçekleştirildi. Veriler Sanal Kaytarma Ölçeği ve Akademisyenler için Evde Çalışma Davranışları Formu ile toplandı. Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için etik kurul onayı, kurum izni ve katılımcıların bilgilendirilmiş onamları alındı. Verilerin analizinde psikometrik ve tanımlayıcı analizler ile karşılaştırma analizleri kullanıldı. **Bulgular:** Katılımcılar sanal kaytarma ölçeğinde “önemsiz sanal kaytarma”, akademisyenler için evde çalışma formunda ise “dolaylı akademik çalışma” alt boyutlarında daha yüksek puan ortalamasına sahiptir. Katılımcıların yaşı, kurumda çalışma süresi, medeni durumu, akademik pozisyonu, kadro durumu ve sosyal ağlara üyelik durumu “sanal kaytarma” davranışlarında anlamlı farklar oluşturmaktadır. Ancak yaşları, kurumda çalışma süreleri, akademik pozisyonları ve kadro durumları, sadece “doğrudan akademik çalışma alt boyutu”nda anlamlı fark oluşturmaktadır. **Sonuç:** Akademisyenlerin büyük bir çoğunluğunun evde iş amaçlı eylemler gerçekleştirirken, çalışma saatleri içinde ise işleri ile ilgili olmayan eylemler gerçekleştirdikleri belirlenmiştir. Bununla birlikte sanal kaytarma ve evde iş amaçlı eylemlerin yaş, deneyim ve akademik pozisyon değişkenlerinden etkilendiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sanal Kaytarma, Evde Çalışma, Akademisyenler, Hemşirelik.

Abstract

Cyberloafing Versus Working at Home: A Reserach on Nurse Academicians

Background: While it is defined as "cyberloafing" by using corporate computers and internet facilities for personal purposes during working hours, bringing task to the home and working outside of working hours is interpreted as "unfinished work". **Objectives:** It was aimed to determine the situations of academicians' cyberloafing and academic purposes at home, and to identify their characteristics that make significant difference among these concepts. **Methods:** The study was conducted with academicians in the faculty of nursing of a public university in Istanbul. The data was gathered with the Cyberloafing Scale and Home Working Behavior Form for Academicians. Ethical committee approval, institutional permission and informed consent of the participants were taken in order to carry out study. Psychometric, descriptive and comparative analyzes were used in the analysis of the data. **Results:** Participants have a higher mean score in the "important cyberloafing subscale" in the cyberloafing scale and the "indirect academic study subscale" in the home working behavior form for the academicians. Age of participants, working time in the institution, marital status, academic position, employment status and membership status in social networks make significant differences in "cyberloafing behaviors". However, at only the "direct academic work subscale" age, working time in the institution, academic positions and employment status makes a significant difference. **Conclusion:** While a large majority of academicians are carrying out activities that are not related to their work during working hours while they are carrying out business-related activities at home; it can be said that the activities of cyberloafing and home working behavior are influenced by the age, experience and academic position.

Key Words: Cyberloafing, Working at Home, Academicians, Nursing.

Geliş tarihi: 27.10.2017 **Kabul tarihi:** 20.03.2018

A akademisyenler, işlerinin doğası gereğince bilgisayar kullanımına ve internete çok fazla vakit ayırmaktadır. Öyle ki bazı alanlarda neredeyse günlük mesainin tamamı bilgisayar başında geçmektedir. Akademisyenler bu süre içerisinde bazen istatistik analiz yapmakta, bazen makale yazmakta, bazen de akademik çalışmalar için arama yapmaktadır. Ancak kurumların akademisyenlere akademik faaliyetlerini gerçekleştirmeleri için sağladığı bilgisayar ve internet olanakları kimi zaman kişisel amaçlara yönelik olarak da kullanılabilir.

Çağımızın en büyük buluşlarından biri olarak çeşitli açılardan işlerin yapılma şeklini değiştiren internet, bir yandan da çalışanların işten kaytarmak için kullandıkları yeni bir yol olarak karşımıza çıkmaktadır (Lim ve Teo, 2005). Kurumun sağladığı bilgisayar ve internetin kurumsal amaçlardan çok kişisel işler için kullanılması olarak tanımlanan sanal kaytarma kavramı uluslararası literatürde “non-work related computing” (Pee, Woon ve Kankanhalli, 2008), “cyberslacking” (Garrett ve Danziger, 2008; Lavoie ve Pychyl, 2001; Vitak, Crouse ve LaRose, 2011), “cyberloafing” (Blanchard ve Henle, 2008; Lim, 2002;) ve “cyberbludging” (Mills, Hu, Beldona ve Clay, 2001) şeklinde isimlendirilirken, Türkiye’deki çalışmalarda sanal kaytarma kavramının yanı sıra “siber kaytarma”, “siber haylazlık” veya “siber aylaklık” ifadelerinin kullanıldığı görülmektedir (Kaplan ve Ögüt, 2012; Köse, Oral ve Türesin, 2012; Özkalp, Aydın ve Tekeli, 2012; Saraç ve Çiftçioğlu, 2012).

Lim (2002) sanal kaytarmayı “Çalışanların mesai saatleri içerisinde işyerinin sağladığı e-posta ve internet olanaklarını iş ile ilgisi olmayan amaçlar için kullanmaları” olarak tanımlarken, Blanchard ve Henle (2008) ise “İşyerinde, iş dışı amaçlar için e-posta ve internet kullanımı” olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir tanımla sanal kaytarma, iş saatlerinde iş dışı internet kullanımı, siber sapkınlık, işte kişisel internet kullanımı, internet suistimali, işyerinde eğlence amaçlı gezinme ve gereksiz bilgisayar kullanımıdır (Vitak ve ark., 2011). Sanal kaytarma ile ilgili başka tanımlamalar da yapılmış olmakla birlikte tüm

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı, Abide-i Hürriyet Cad. 34381 Şişli, İstanbul, (+90) 212 440 00 00 (27113) ** Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Dumlupınar, D-100 Karayolu No:98, 34000 Kadıköy/İstanbul, (+90) 0216 280 33 33 rujanantuna@yahoo.com *** Dr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı, Selimiye M. Tıbbiye C. No:38 34668 Üsküdar, İstanbul, (+90) 216 346 36 36 (2315)

tanımların ortaklaştığı üç temel husus bulunmaktadır. Bunlar “internet kullanımının istemli bir davranış olması”, “kullanımın kişisel veya özel amaçlar doğrultusunda olması” ve “etkinliğin çalışma saatleri içinde” yapılmasıdır (Blanchard ve Henle, 2008; Lim, 2002; Polzer-Debruynne, 2008).

Sanal kaytarmanın çeşitli türleri vardır. Lim (2002) sanal kaytarma türlerini, işyerindeyken iş dışı amaçlarla “sörf yapma faaliyetleri” ve “e-mail faaliyetleri” olmak üzere ikiye ayırmıştır. Anandarajan ve Simmers (2004) ise sanal kaytarmayı “eğlence amaçlı”, “zarar verici”, “kişisel öğrenme amaçlı” ve “belirsiz” olmak üzere dörde ayırmaktadır. Mastrangelo, Everton ve Jolton (2006) ise online bankacılık işlemleri yapma gibi davranışları “üretken olmayan/üretkenlik karşıtı sanal kaytarma” olarak, yasadışı uygulamalarla meşgul olma gibi davranışları ise “zarar verici/ yıkıcı sanal kaytarma” olarak iki grupta toplamıştır. Sanal kaytarma türlerinin sınıflandırılmasında en sık kullanılanı Blanchard ve Henle (2008) tarafından yapılan iş dışı e-mail alma, haber sitelerini ziyaret etme gibi faaliyetlerin “önemsiz”, yetişkin içerikli sitelere girme, kumar oynama sitelerini ziyaret etme gibi faaliyetlerin ise “önemli” sanal kaytarma olarak ikiye ayrıldığı sınıflamadır. Bu sınıflamaya göre; önemsiz sanal kaytarma faaliyetinde bulunan çalışanlar bunu olağan bir durum olarak karşılamakta ve bunun işletme kaynaklarına zarar vermediğini düşünmektedirler. Önemli sanal kaytarma faaliyetinde bulunanlar ise kullandıkları sitelerin ne kadar tehlikeli olduğunu ve bunun getireceği yasal yükümlülükleri bilmekte ancak buna rağmen kendilerini kaytarma eylemlerinden alamamaktadırlar (Blanchard ve Henle, 2008).

Madalyonun diğer yüzünde ise akademisyenlerin mesai saatleri dışında kendi olanakları ile edindikleri bilgisayar ve interneti akademik amaçlara yönelik olarak kullanmaları vardır. Ancak bu konuda ortaya konan herhangi bir araştırma sonucu yoktur. Akademisyenler, öğrenci not girişinden haberleşmeye, bilgi paylaşımından uzaktan eğitime kadar çok geniş bir yelpazede internetten faydalanmaktadır. Bununla birlikte internet kullanımı akademisyenler için sadece iş yeri ile sınırlı kalmamakta evde de devam etmektedir. Yaylı, Öztürk ve Alabay’ın (2003) Türkiye’deki akademisyenlerin internet kullanım düzeylerini belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmada, akademisyenlerin büyük bir kısmının evden de internete erişim sağladıkları ve çoğunlukla bilimsel amaçlı internet kullandıkları raporlanmıştır. Buna karşın Toprakçı’nın (2005) okul yöneticileri ve öğretmenlerle yaptığı çalışma sonuçları ise katılımcıların evlerindeki bilgisayarı eğitsel/yönetimsel amaçlara yönelik kullanmadıkları şeklindedir. Bilimsel yazında var olan çalışmalar değerlendirildiğinde akademisyenlerin çalışma saatleri içindeki iş ve iş dışı etkinliklere yönelik ayırdıkları süreleri ve etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik bazı çalışmalar olmakla birlikte (Çavuşoğlu ve ark., 2014; Köse ve ark., 2012; Özkalp ve ark., 2012; Yaylı ve ark., 2003), çalışma saatleri dışında iş ile ilgili bilgisayar ve internet kullanım davranışlarına yönelik yapılmış yeterli çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada bir yandan akademisyenlerin mesai saatleri içerisinde iş dışı amaçlarla bilgisayar ve internet kullanım durumları tanımlanırken, diğer yandan da evde ya da sosyal ortamlarında iş amaçlı akademik faaliyetlerine hangi başlıklarda ve ne kadar zaman ayırdıkları sorusunun yanıtı aranacaktır. Bu çalışma bu açıdan yazında var olan bir eksikliği gidermeye yönelik bir adım olarak gerçekleştirilmiştir.

Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Tipi

Tanımlayıcı, karşılaştırmalı ve kesitsel nitelikteki bu çalışma, akademisyenlerin çalışma saatleri içindeki sanal kaytarma faaliyetlerinin yanında, evde akademik amaçlı bilgisayar ve internet kullanımının belirlenmesi ve bu faaliyetlerin bazı kişisel ve mesleki özelliklere göre karşılaştırılması amacı ile gerçekleştirildi. Bu amaç kapsamında aşağıdaki araştırma sorularına yanıt arandı:

- Hemşire akademisyenlerin internet kullanma özellikleri nasıldır?
- Hemşire akademisyenlerin sanal kaytarma davranışları ne düzeydedir?
- Hemşire akademisyenlerin evde akademik amaçlı çalışma durumları nasıldır?
- Hemşire akademisyenlerin sanal kaytarma davranışlarında anlamlı fark oluşturan kişisel ve mesleki özellikleri hangileridir?
- Hemşire akademisyenlerin evde akademik amaçlı çalışma davranışlarında anlamlı fark oluşturan kişisel ve mesleki özellikleri hangileridir?

Araştırma soruları bağlamında, araştırmanın bağımlı değişkenleri sanal kaytarma ve evde akademik amaçlı çalışma davranışları iken; bağımsız değişkenler yaş, cinsiyet, medeni durum, kurumda toplam çalışma süresi, akademik pozisyon, sosyal ağlara üyelik durumu, üye olunan sosyal ağlar, çalışma saatleri dışında işle ilgili olarak bilgisayar kullanma durumu, kullanılan araç ve kullanım süreleri ile çalışma saatleri içinde işle ilgili olmayan eylemler için bilgisayar kullanma durumu, kullanılan araç ve kullanım süreleridir.

Araştırmanın Yeri, Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evreni İstanbul’daki bir kamu üniversitesinin hemşirelik fakültesinde görev yapmakta olan 98 öğretim elemanından oluştu. Veriler kolayda örnekleme yöntemi ile araştırmaya veri sağlamayı kabul eden 86 öğretim elemanından elde edildi. Araştırmada evrenin %81.8’ine ulaşıldı.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının çoğu kadın (%97.7), 31 yaş ve üzerinde (%51.2) olup evlidir (%57.0). Öğretim elemanlarının %41.9’u öğretim üyesi, %16.3’ü kurum kadrosunda araştırma görevlisi (33a veya 50d), %41.9’u ise başka kurumdan görevlendirilmiş araştırma görevlisi (35 veya ÖYP) kadrosunda çalışmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde öğretim elemanlarının çoğu kurum kadrosunda (%58.1) çalışmakta olup kurumda toplam çalışma süreleri 1 yıl ile 36 yıl arasında (Ortalama = 10.39, SS = 10.83 yıl) değişmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri Şubat 2015 tarihinde, araştırmacılar tarafından oluşturulan ve üç bölümden oluşan bir veri toplama aracı ile toplandı. Veri toplama aracının ilk bölümünde tanıtıcı bilgi formu, ikinci bölümünde Akademisyenler İçin Evde Çalışma Davranışları Formu üçüncü bölümde ise Sanal Kaytarma Ölçeği yer aldı.

Tanıtıcı bilgi formu: Katılımcıların kişisel (yaş, cinsiyet, medeni durum, kurumda toplam çalışma süreleri, akademik pozisyonları) ve internet kullanım (sosyal ağlara üyelik durumu, üye olunan sosyal ağlar, çalışma saatleri dışında işle ilgili olarak bilgisayar kullanma durumu, kullanılan araç ve kullanım süreleri ile çalışma saatleri içinde işle ilgili olmayan eylemler için bilgisayar kullanma durumu, kullanılan araç ve kullanım süreleri) özelliklerini sorgulayan 13 sorudan oluşmaktadır.

Akademisyenler için evde çalışma davranışları formu: Araştırmacılar tarafından oluşturulan ve akademisyenlerin evde iş amaçlı çalışma davranışlarını değerlendirmeyi amaçlayan bu form 12 ifadeden oluşmaktadır. Ölçümlerin geçerlik ve güvenilirliğinin sınanması için iki aşamadan oluşan bir süreç izlenmiştir. Sürecin ilk aşaması ölçek maddelerinin oluşturulmasına yöneliktir. Bu aşamada literatür bilgisi ve araştırmacıların deneyimleri doğrultusunda oluşturulan 12 ifadeden oluşan bir madde havuzu oluşturulmuştur. Öz değerlendirmeye dayalı ifadelerden oluşan madde havuzu, ölçek geliştirme ve uyarlama konularında deneyimli 11 uzmana görüş için sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda kapsam geçerlik indeksleri hesaplanmasının ardından, dil ve anlatım açısından gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Son olarak oluşturulan taslak, araştırma örnekleme dışında yer alan 15 akademisyene uygulanmış ve ifadelerin anlaşılabilirliği değerlendirilmiştir. Bundan sonra ikinci aşama olan ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin sınanmasına geçilmiştir. Bu aşamada, ölçek taslağı araştırma örnekleme uygulanmış ve sırası ile madde analizi, açımlayıcı faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi, iç tutarlık analizi ve korelasyon analizi yapılmıştır. Uyum iyiliği indeksleri değerlendirilirken, χ^2/df değerinin “2”den küçük; Root Mean Square Errors of Approximation değerinin “.80”den büyük; Goodness of Fit Index, Non-Normed Fit Index, Comparative Fit Index ve Incremental Fit Index değerlerinin ise “.90”dan büyük olması gözetildi (Schermele-Engel ve ark., 2003). Kritik örneklem büyüklüğü 88.01 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analizlerin sonuçları Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1. Akademisyenler İçin Evde Çalışma Davranışları Formu’nun Psikometrik Özellikleri

M- No	Adım 1	Adım 2	Adım 3		Alt boyut	Adım 4		Adım 5
	KGI	MTPK	AFA-FY			M-No	DFA-FY	α
			F1	F2				
1	1.00	.68	.76		Dolaylı Akademik Çalışma	1	.71	$\alpha = .87$
2	1.00	.63	.64			2	.64	
3	1.00	.54	.70			3	.62	
4	.91	.48	.67			4	.54	
5	1.00	.79		.67		6	.69	
6	1.00	.68	.62			7	.74	
7	.82	.64	.74			8	.73	
8	.91	.71	.64			11	.76	
9	.82	.45		.81		5	.90	$\alpha = .80$
10	1.00	.60		.78	9	.52		
11	1.00	.62	.67		10	.72		
12	.91	.61		.68	12	.66		
			KMO = .884		$\chi^2 = 61.56$			
			$\chi^2 = 483.650$		df = 52			
			df = 66		RMSEA = .046		Toplam	
			Açıklanan Varyans		GFI = .89		$\alpha = .90$	
			1. Faktör = %34.91		NNFI = .95			
			2. Faktör = %23.74		CFI = .96			
			Toplam = %58.65		IFI = .96			

M-No = Madde numarası, KGI = Kapsam geçerlik indeksi, AFA- FY = Açımlayıcı faktör analizi faktör yükü, F1 = Birinci faktör, F2 = İkinci faktör, DFA-FY = Doğrulayıcı faktör analizi faktör yükü, α = Cronbach’s Alpha iç tutarlık katsayısı, KMO = Kaiser-Meyer-Olkin test sonucu, df = serbestlik derecesi, RMSEA = The Root Mean Square Error of Approximation, GFI = Goodness of Fit Index, NNFI = Non-normed fit index, CFI = Comparative Fit Index, IFI = Incremental Fit Index

İfadelere verilen yanıtlar “hiçbir zaman-1 puan, nadiren (yılda birkaç kez)-2 puan, ara sıra (ayda birkaç kez)-3 puan, sıklıkla (haftada birkaç kez)-4 puan ve her zaman (her gün)-5 puan” şeklinde 5’li Likert tiptedir. Dolayısıyla katılımcıların ölçekten aldıkları puan ortalaması yükseldikçe evde akademik amaçlı çalışmaya daha fazla zaman ayırdıkları sonucuna ulaşılmaktadır.

Sanal kaytarma ölçeği: Blanchard ve Henle (2008) tarafından geliştirilen ve Örucü ve Yıldız (2014) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ölçek iki alt boyutta toplam 14 önermeden oluşmaktadır. Önemsiz sanal kaytarma alt boyutunu oluşturan altı önermenin iç tutarlık katsayısı .85; önemli sanal kaytarma alt boyutunu oluşturan sekiz önermenin iç tutarlık katsayısı .85; ölçek toplamında ise $\alpha = .89$ olarak raporlamıştır (Örucü ve Yıldız 2014). Ölçeğe verilen yanıtlar "hiçbir zaman=1 puan" ve "çok sık = 5 puan" şeklinde beşli likert tiptedir. Bu çalışmada yanıtlar yine beşli likert tipte alınmış olup, puanlama Tavşancıl'ın (2014) önerdiği üzere; "hiçbir zaman = 1 puan", "nadiren = 2 puan", "ara sıra = 3 puan", "sıklıkla = 4 puan", "her zaman = 5 puan" şeklinde sınıflandırılmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Elde edilen veriler, bilgisayar ortamına aktarılarak IBM SPSS Statistics 21 (İstanbul Üniversitesi lisanslı) ve LISREL 8.51 paket programlarında analiz edildi.

Verilerin analizinde katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin belirlenmesi ve ölçekler ve alt boyutlarından aldıkları puanların değerlendirilmesi için tanımlayıcı analizler (sayı, yüzde, en düşük ve en yüksek değerler, ortalama ve standart sapma) kullanıldı.

Ölçeklerden elde edilen geçerlik ve ölçümlerin güvenilirliğinin sınanması için kapsam geçerliği, yapı geçerliği (Açımlayıcı ve Doğrulayıcı faktör analizleri), madde analizi ve iç tutarlık katsayısı (Cronbach's Alfa) kullanıldı.

Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine göre ölçeklerden almış oldukları puan ortalamalarının karşılaştırılmasında parametrik (bağımsız gruplarda t-testi) ve parametrik olmayan (Mann Whitney U analizi) karşılaştırma analizleri kullanıldı. Analizler için %95 güven düzeyinde anlamlılık seviyesi $p < .05$ olarak kabul edildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik uygunluk onayı alındı (Karar tarihi ve numarası: 06.01.2015/A-13). Ardından söz konusu hemşirelik fakültesinin dekanlığından resmi izin alındı. Araştırmaya katılan öğretim elemanları görüşülerek çalışmanın amacı açıklandı ve çalışmaya katılımda gönüllü olanların bilgilendirilmiş onamları alındı.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın bir kamu üniversitesinin hemşirelik fakültesinde görev yapan öğretim elemanlarıyla sınırlı kalması, çalışma bulgularının genellenebilmesini engellemektedir. Ayrıca akademisyenlerin evde iş amaçlı çalışmalarına yönelik geçerli ve güvenilir bir araca ulaşamaması nedeni ile bu olgu araştırmacılar tarafından oluşturulan bir form ile değerlendirilmiştir. Bu konuda yazında sınırlı kaynak olması ve oluşturulan madde havuzunun görece araştırmanın gerçekleştirildiği kuruma özgü içerikte olması nedeni ile ileriki çalışmalarda farklı örneklerle farklı kurumlardaki uygulamaları da kapsayacak şekilde madde eklenmesi ya da çıkarılması gerekebilir. Bu nedenle, formun çalışma örneğinde geçerli ve güvenilir sonuçlar verdiğinin kanıtlanmasına karşın, ileriki araştırmalar için pilot ölçek niteliğinde değerlendirilebilir.

Bulgular

Tablo 2'de katılımcıların internet ve bilgisayar kullanım özelliklerinin dağılımı verilmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların İnternet ve Bilgisayar Kullanım Özelliklerinin Dağılımı

		N	%
Sosyal ağlara üye misiniz?	Evet	74	86.0
	Hayır	12	14.0
Yanıtı evet olanlar için, üye olunan sosyal ağlar*	Facebook	65	75.6
	Instagram	33	38.4
	Twitter	52	39.5
	Swarm/Foursquare	12	14.0
	Skype	28	32.6
Çalışma saatleri dışında iş amaçlı eylemler için internet ve bilgisayar kullanıyor musunuz?	Evet	85	98.8
	Hayır	1	1.2
Çalışma saatleri dışında iş amaçlı eylemlerinizi için hangi araçları kullanıyorsunuz?*	Bilgisayar	79	91.8
	Cep telefonu	56	65.1
	Tablet	27	31.4
Çalışma saatleri dışında iş amaçlı eylemlerinizi için harcadığınız günlük süre yaklaşık ne kadardır? (n = 85)	≤ 60 dakika	36	42.4
	61-120 dakika	29	34.1
	≥ 121 dakika	20	23.5
Çalışma saatleri içinde işinizle ilgili olmayan eylemler için internet ve bilgisayar kullanıyor musunuz?	Evet	67	77.9
	Hayır	19	22.1
Çalışma saatleri içinde işinizle ilgili olmayan eylemler için hangi araçları kullanıyorsunuz? (n = 67)*	Bilgisayar	53	53.0
	Cep telefonu	41	41.0
	Tablet	6	6.0
Çalışma saatleri içinde işinizle ilgili olmayan eylemler için harcadığınız günlük süre yaklaşık ne kadardır? (n = 67)	≤ 60 dakika	60	89.6
	61-120 dakika	5	7.5
	≥ 121 dakika	2	2.9

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Tabloya göre katılımcıların çoğu sosyal ağlara üyedir (%86.0) ve en fazla üye olunan sosyal ağ Facebook'tur (%75.6). Akademisyenlerin tamamına yakını evde iş amaçlı eylemler gerçekleştirmektedir (%98.8) ve bunun için çoğunlukla bilgisayar kullanmakta (%91.8) ve günde ortalama 60 dakika ve daha az (%42.4) vakit ayırmaktadır. Diğer yandan akademisyenler çalışma saatleri içinde işleri ile ilgili olmayan eylemler gerçekleştirdiklerini (%77.9) ve bunun için çoğunlukla bilgisayar kullandıklarını (%53.0) ve günde ortalama 60 dakika ve daha az (%89.6) vakit harcadıklarını belirtmektedir.

Tablo 3. Ölçümlerin İç Tutarlılığı ve Ölçek Puan Ortalamaları

	α	ED-EY	Ort (SS)
Sanal Kaytarma Ölçeği	.86	1.07-4.00	2.30 (.69)
• <i>Önemli sanal kaytarma alt boyutu</i>	.79	1.00-3.75	2.07 (.72)
• <i>Önemsiz sanal kaytarma alt boyutu</i>	.81	1.00-4.83	2.60 (.84)
Akademisyenler İçin Evde Çalışma Davranışları Formu	.90	1.33-5.00	3.30 (.71)
• <i>Dolaylı akademik çalışma alt boyutu</i>	.87	1.50-5.00	3.59 (.69)
• <i>Doğrudan akademik çalışma alt boyutu</i>	.80	1.00-5.00	2.72 (.96)

α = Cronbach's Alfa; ED-EY= En düşük-En yüksek değer; Ort = Ortalama, SS = Standart sapma

Tablo 3'te katılımcılardan elde edilen ölçümlerin iç tutarlık katsayıları ile ölçekler ve alt boyutlarından alınan puan ortalamaları yer almaktadır. Tablodaki bilgilere göre akademisyenlerin sanal kaytarma ölçeğinden aldığı puan ortalaması 2.30 ± .69'dur ve önemsiz sanal kaytarma alt boyutunda daha yüksek puana sahiptir (2.60 ± .84). Diğer yandan öğretim elemanlarının akademisyenler için evde çalışma davranışları formundan elde ettikleri puan ortalaması 3.30 ± .71'dir ve dolaylı akademik çalışma alt boyutunda (3.59 ± .69) daha yüksek puana sahiptirler.

Tablo 4. Ölçek Puan Ortalamalarının Kişisel ve Mesleki Özelliklere Göre Karşılaştırılması

		SANAL KAYTARMA						AKADEMİSYENLER İÇİN EVDE ÇALIŞMA					
		Önemli		Önemsiz		Toplam		Dolaylı		Doğrudan		Toplam	
		Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS
Yaş	≤ 30 yaş (n:42)	2.36	.65	2.83	.73	2.56	.58	3.64	.60	2.39	.81	3.23	.60
Grubu	≥31 yaş (n:44)	1.80	.67	2.38	.88	2.05	.69	3.54	.78	3.05	1.00	3.37	.81
	<i>Test/p değeri</i>	t = 3.909		t = 2.598		t = 3.725		t = .727		t = -3.361		t = -.954	
		p < .001***		p = .011*		p < .001***		p < .469		p = .001**		p < .343	
Kurumda Çalışma Süresi	≤ 5 yıl (n:44)	2.30	.67	2.88	.72	2.55	.57	3.64	.60	2.44	.87	3.24	.62
	≥ 6 yıl (n:42)	1.83	.69	2.31	.86	2.03	.71	3.54	.79	3.02	.98	3.36	.81
	<i>Test/p değeri</i>	t = 3.209		t = 3.383		t = 3.743		t = .710		t = -2.887		t = -.783	
		p = .002**		p = .001**		p < .001***		p = .480		p = .005**		p = .436	
Medeni Durum	Evli (n:48)	1.93	.62	2.60	.81	2.22	.64	3.60	.69	2.79	.99	3.33	.71
	Bekar (n:37)	2.26	.80	2.62	.87	2.42	.74	3.57	.71	2.66	.94	3.27	.73
	<i>Test/p değeri</i>	t = -2.081		t = -.120		t = -1.330		t = .144		t = .618		t = .370	
		p = .041*		p = .905		p = .187		p = .886		p = .538		p = .712	
Akademik Pozisyon	Öğretim üyesi (n:36)	1.67	.60	2.24	.85	1.91	.65	3.57	.79	3.14	1.01	3.42	.83
	Araştırma görevlisi (n:50)	2.36	.65	2.86	.73	2.57	.57	3.61	.62	2.42	.81	3.21	.61
	<i>Test/p değeri</i>	t = -4.987		t = -3.667		t = -5.003		t = -.273		t = 3.631		t = 1.355	
		p < .001***		p < .001***		p < .001***		p = .786		p < .001***		p = .179	
Kadro durumu	Kurum kadrosu (n:50)	1.84	.67	2.39	.83	2.07	.67	3.52	.76	3.01	.96	3.35	.79
	Dış görevlendirme (n:36)	2.40	.66	2.90	.76	2.61	.58	3.69	.58	2.33	.83	3.23	.60
	<i>Test/p değeri</i>	t = -3.893		t = -2.913		t = -3.899		t = -1.108		t = 3.455		t = .743	
		p < .000***		p < .000***		p < .000***		p = .271		p = .001**		p = .459	
Sosyal Ağlara Üyelik	Üye (n:74)	2.17	.70	2.65	.86	2.38	.69	3.63	.68	2.69	.98	3.31	.72
	Üye değil (n:12)	1.45	.42	2.31	.65	1.82	.44	3.36	.73	2.96	.84	3.23	.72
	<i>Test/p değeri</i>	z = -3.385		z = -1.318		z = -2.731		z = -1.549		z = 1.064		z = -.605	
		p = .001**		p = .188		p = .006**		p = .121		p = .287		p = .545	

*p < .05; **p < .01; ***p < .001

z = Mann Whitney U; t = Bağımsız gruplarda t testi

Tablo 4'te öğretim elemanlarının sanal kaytarma ölçeği ve akademisyenler için evde çalışma davranışları formundan almış oldukları puan ortalamalarının kişisel ve mesleki özelliklerine göre karşılaştırılmasından elde edilen sonuçlar yer almaktadır.

Tablodaki verilere göre; 30 yaş ve altındakiler, kurumda 5 yıl ve daha kısa süredir çalışanlar, araştırma görevlileri, kuruma başka kurumlardan görevlendirme ile gelenler hem önemli hem de önemsiz sanal kaytarma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklarla yüksek puan ortalamasına sahiptir. Buna ek olarak bekârlar ve sosyal ağlara üyeliği bulunanlar önemli sanal kaytarma alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha yüksek puan ortalamasına sahiptir. Sanal kaytarma ölçeği toplamında ise 30 yaş ve altındakiler, kurumda 5 yıl ve daha kısa süredir çalışanlar, araştırma görevlileri, kuruma başka kurumlardan görevlendirme ile gelenler ve sosyal ağlara üyeliği bulunanların puan ortalamaları da istatistiksel olarak anlamlı farklarla yüksektir.

Diğer yandan öğretim elemanlarının kişisel ve mesleki özelliklerine göre akademisyenler için evde çalışma davranışı formu toplamı ve dolaylı akademik çalışma alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadı ($p > .05$). Ancak sadece doğrudan akademik çalışma alt boyutunda 31 yaş ve üzerindeki, kurumda 6 yıl ve daha fazla deneyimi olanlar, öğretim üyesi pozisyonunda olanlar ve kurumun kendi kadrolarında çalışanlar istatistiksel olarak anlamlı farklarla yüksek puan ortalamasına sahiptir.

Tartışma

Çalışma bulguları bir bütün olarak değerlendirildiğinde; öğretim elemanlarının neredeyse tamamının evde iş amaçlı eylemler gerçekleştirdiği görülürken diğer yandan da çalışma saatleri içinde, işleri ile ilgili olmayan ve sanal kaytarma kapsamına giren eylemler de gerçekleştirdikleri de belirlenmiştir. Ancak Tablo 2 incelendiğinde öğretim elemanlarının evde çalışmaya ayırdıklarını ifade ettikleri sürelerin, sanal kaytarma için harcadıkları sürelerden daha fazla olduğu göze çarpmaktadır. Öyle ki öğretim elemanlarının dörtte biri çalışma saatleri dışında iş amaçlı eylemler için günde iki saatten fazla süre ayırdığını belirtmektedir. Coşkuner'in (2013, p:7) çeşitli kaynaklardan aktardığına göre bilim üretme sorumluluğunu üstlenen bilim insanlarının/akademisyenlerin önceliklerini işlerine vermesi gerekmektedir. Bilimsel açıdan başarı elde edilebilmesi için uzun çalışma saatleri ve aralıksız performans gerekmektedir. Öyle ki bunun için haftada en az 60 saatin bilime ayrılması gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca akademisyenlerin profesyonel başarıya ve ödüllere önem verdikleri bu nedenle de işin gerektirdiklerini fazlasıyla yapma isteğinde oldukları ifade edilmektedir. Bilimsel çalışma ve üretim, bilim insanlarının zamanlarının büyük bölümünü alan, istek ve arzularını şekillendiren ve yüksek özveri gerektiren bir faaliyet haline gelmiştir. Diğer yandan kadın emeğinin görünmeyen yüzünü ortaya koymayı amaçlayan çalışmalarında Dikmen ve Maden (2012) kadın akademisyenlerin günümüzde, evde ya da okulda zamanların büyük kısımlarını bilimsel faaliyetlere ayırdıklarını ve bilimsel çalışmalarını mesai saatleri dışında evde de sürdürmek zorunda olduklarını ifade etmektedir. Çalışmalarında akademisyenlerin %81.4'ünün bilimsel çalışmalarını mesai saatleri dışında evde yapabildiklerini belirtmektedirler (Dikmen ve Maden, 2012). Bu çalışmanın örneğini oluşturan hemşire öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun kadınlardan oluşması nedeni ile Dikmen ve Maden'in (2012) çalışması ile benzer sonuçlar elde edildiği düşünülebilir. Diğer yandan bu konuda erkek akademisyenleri de kapsayan örnekleme yapılan diğer bir çalışmada da benzer şekilde akademisyenlerin çalışma saatleri dışında çalışma amacıyla evden internete ulaştığı ve çoğunluğun her gün internet kullandığı raporlanmaktadır (Yaylı ve ark., 2003).

Öğretim elemanlarının sanal kaytarma ölçeği ve akademisyenler için evde çalışma davranışları formundan elde ettikleri ölçümler ve ölçümlerin iç tutarlıklarını gösteren Tablo 3'te, iç tutarlık katsayılarının tüm ölçek ve alt boyutlarda .70'in üzerinde olduğu görülmektedir. Bu nedenle ölçümlerin oldukça güvenilir (Tavşancıl, 2014) olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 3'teki sonuçlara göre öğretim elemanlarının önemsiz sanal kaytarma alt boyutundan aldıkları puan ortalamasının önemli sanal kaytarma alt boyutundan aldıkları puan ortalamasından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Önemsiz sanal kaytarma faaliyetleri arasında haber sitelerini ziyaret etme, internet üzerinden alışveriş yapma ya da bankacılık işlemleri yapma gibi eylemler sıralanmaktadır. Diğer yandan sosyal paylaşım sitelerini ziyaret etme, video ya da film indirme veya oyun oynama gibi eylemler ise önemli sanal kaytarma faaliyetleri arasında sayılmaktadır. Köse ve arkadaşlarının (2012) araştırma görevlileri ile yaptıkları çalışmada, katılımcıların tamamının iş yerinde internetten gazete okumak, e-posta almak ve göndermek, internette gezinmek gibi işle ilgili olmayan faaliyetlere zaman ayırdığı raporlanmaktadır. Ayrıca araştırmacılar, internet kaynaklı eylemlerin araştırma görevlilerinin işle ilgili olmayan faaliyetleri arasında ilk sırada yer aldığını da bildirmektedir (Köse ve ark., 2012) ki bu durum katılımcılar arasında sanal kaytarma davranışlarının yoğunluğunu veya bu davranışlara olan genel eğilimi ortaya koymaktadır. Yaylı ve arkadaşlarının (2003) yine akademisyenlerle yaptığı çalışmada ise katılımcıların interneti en sık elektronik posta almak ve göndermek için kullandıkları, bunun yanında bilimsel araştırma yapmak ya da değişik konularda tarama yapmak için de sıklıkla internetten faydalandıkları belirtilmektedir. Ayrıca katılımcıların internette en seyrek olarak eğlence ve alışveriş amaçlı zaman geçirdikleri ifade edilmektedir. Diğer yandan Özkalp ve arkadaşlarının (2012) öğretim üyelerini de kapsayan karma bir örnekleme yaptıkları çalışmada, katılımcıların akademik amaçlı internet kullanma oranının oldukça yüksek olduğu, ikinci sırada ise gazete ve haber sitelerinin taranmasının yer aldığı belirtilmektedir. Araştırmacılar katılımcıların interneti akademik amaçlı tarama, gazete ve haber sitelerini tarama, kişisel amaçlı e-posta kullanımı ve genel amaçlı dolaşma amaçları ile kullandıklarını belirlemiştir. Yani bu çalışma ile benzer biçimde, katılımcıların büyük çoğunluğunun çalışma saatleri içerisinde önemsiz sanal kaytarma faaliyetlerini gerçekleştirdiklerini ortaya koymuşlardır. Diğer yandan, ciddi sanal kaytarma faaliyetleri içerisinde bulunanların ise daha çok Facebook ve Twitter gibi sosyal içerikli ağlara katıldıklarını belirtmektedirler (Özkalp ve ark. 2012). Bu çalışmada da öğretim elemanlarının çoğunun sosyal ağlara üye olduğu ve en fazla üye olunan sosyal ağın Facebook olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aynı tabloda yer alan diğer sonuçlara göre öğretim elemanları “dolaylı” akademik çalışma alt boyutunda, “doğrudan” akademik çalışma alt boyutuna göre daha yüksek puan ortalamasına sahiptir. Dolaylı akademik çalışmalar kapsamında ders sunusu hazırlama ve derse hazırlık işlemleri, iş için gerekli e-postaları alma ve gönderme ya da öğrenci otomasyon sistemine veri girme gibi işler yer almaktadır. Doğrudan akademik çalışmalar kapsamında ise hakemlik yapma, dergilere ve kongrelere makale ya da bildiri gönderme gibi işler yer almaktadır (Ek 1). Çalışma örnekleminde mesleki yaşamlarının başında olan araştırma görevlilerinin çok olması bu sonuca neden olmuş olabilir. Öyle ki bu kadrolar lisansüstü eğitim programına devam eden akademisyenlere yöneliktir. Bu nedenle araştırma görevlilerinden, hem öğrenciliğin gerektirdiği sorumluluklar hem de çalıştığı bölüm ile ilişkili diğer görevler (lisans eğitime katkı, çeşitli araştırma ve proje çalışmalarına katılım, komisyon çalışmaları, lisans öğrencisine danışmanlık vb.) beklenmektedir (Ergöl, Koç, Eroğlu ve Taşkın, 2012). Ancak daha fazla eğitim, deneyim ve akademik pozisyon gerektiren ve doğrudan akademik çalışmalar kapsamına giren işler öğretim üyelerince gerçekleştirilebilmektedir. Ve öğretim üyelerinin örneklemdaki sayısal azınlığı, bu alt boyutta puan ortalamalarının düşük olmasına neden olmuş olabilir.

Çalışmada öğretim elemanlarının kişisel ve mesleki özelliklerine göre ölçeklerden almış oldukları puan ortalamaları da karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğretim elemanlarının sanal kaytarma ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamaları kişisel ve mesleki özelliklerinden çoğuna göre anlamlı farkla değişirken, evde akademik amaçlı çalışmaları sadece doğrudan akademik çalışma alt boyutunda farklılık göstermektedir. Analiz sonuçlarına göre sanal kaytarma ölçeği toplamında 30 yaş ve altındakiler, kurumda 5 yıl ve daha kısa süredir çalışanlar, araştırma görevlisi pozisyonundakiler, başka kurumlardan görevlendirme ile gelenler ve sosyal ağlara üyeliği bulunanların puan ortalamaları daha yüksektir. Ölçek toplamından farklı olarak sosyal ağlara üye olma durumu önemsiz sanal kaytarma alt boyutunda anlamlı fark oluşturmamakta, medeni durum ise diğer değişkenlere ek olarak önemli sanal kaytarma alt boyutunda bekârlar lehine fark oluşturmaktadır.

Özkalp ve arkadaşları (2012) sanal kaytarma davranışlarının yaşa ve medeni duruma göre farklılık göstermediğini bulmasına karşın bu çalışmada anlamlı farklar olduğu ortaya konmuştur. Candan ve İnce (2016) ise emniyet çalışanları ile yaptıkları çalışmada yaşın anlamlı bir fark oluşturmadığını, ancak bu çalışma ile benzer şekilde bekârların anlamlı biçimde daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğunu raporlamıştır. Ayrıca kurumda çalışma süresi arttıkça sanal kaytarma davranışlarının da azaldığını bulgulayan Candan ve İnce'nin (2016) çalışması ile benzer şekilde bu çalışmada da kurumda daha az deneyimi olanların sanal kaytarma puan ortalamalarının anlamlı biçimde yüksek olduğu saptanmıştır. Çavuşoğlu, Palamutçuoğlu ve Palamutçuoğlu (2014) da yaptıkları çalışmada medeni durum, yaş, eğitim düzeyi, görev, birim, deneyim ve gelir düzeyi gibi değişkenlerin sanal kaytarma davranışları üzerinde anlamlı farklar oluşturduğunu raporlamaktadır. Araştırma görevlilerinin sanal kaytarma puanlarının daha yüksek olması yaş değişkeni ile ilişkilendirilebileceği gibi eğitim düzeyi ile de ilişkilendirilebilir. Daha genç kişilerin teknolojiyi daha fazla benimseme ve daha fazla internet kullanma eğiliminde olmaları ve bunu bir alışkanlık haline getirdikleri düşünüldüğünde bu sonuç olağandır. Öyle ki Kaplan ve Çetinkaya (2014) eğitim düzeyi arttıkça, önemsiz sanal kaytarma faaliyetlerinin de arttığını raporlamaktadır. Kurumdaki deneyimleri, yaşları ve eğitim düzeyleri araştırma görevlilerine göre daha fazla olan öğretim üyeleri, sanal kaytarma faaliyetlerine daha az zaman ayırmaktadır. Ayrıca cinsiyetin sanal kaytarma davranışları üzerinde anlamlı fark oluşturduğunu belirten çalışmalar bulunmasına karşın (Candan ve İnce, 2016; Çavuşoğlu ve ark., 2014; Özkalp ve ark., 2012) bu çalışmada, erkek katılımcı sayısının azlığı nedeni ile cinsiyet üzerinden bir karşılaştırma yapılmamıştır.

Öğretim elemanlarının evde akademik amaçlı çalışma davranışları incelendiğinde ise hiçbir kişisel ya da mesleki değişkenin toplam puanda ve dolaylı çalışma alt boyutunda anlamlı fark oluşturmadığı saptanmıştır. Bu başlıkta sadece doğrudan akademik çalışma alt boyutunda 31 yaş ve üzerindeki, öğretim üyesi pozisyonundakilerin ve kurum kadrosunda çalışanların daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir. Bu özellikler birlikte değerlendirildiğinde aslında birbirleri ile ilişkili oldukları da görülmektedir. Öyle ki öğretim üyeleri akademik süreçler içerisinde belli bir yaş olgunluğuna erişmekte ve kurum kadrosunda çalışmaktadır. Biçimsel anlamda daha fazla iş yükü ve yetkiye sahip olan öğretim üyelerinin çalışma saatleri içerisinde bitiremedikleri işleri eve taşımaları söz konusu olabilir. Çünkü Küçükşen ve Kaya'nın (2016) da belirttiği üzere akademisyenler için ders vermenin yanı sıra, kariyerlerinde ilerlemek için gerekli olan yayın yapma, kongrelere katılma, tez danışmanlığı yapma gibi uğraşlar mesai saatlerinin dışına taşmaktadır. Diğer yandan mesai saatleri dışında da işle ilgili akademik çalışmalar yapmak, kişilerin akademik ilerlemesinde ve üst pozisyonlara gelmesinde etkili olmuş olabilir.

Sonuçların Uygulamada Kullanımı

Sanal kaytarma kavramı internet ve bilgisayar kullanımının çok yaygın olması ve hatta işin bir gereği olarak algılanması nedeni ile akademisyenler üzerinde sıklıkla çalışılan bir olgudur. Akademisyenlerin mesai saatleri içerisinde bazen bilerek bazen de farkında olmadan iş dışı amaçlarla internet kullandığı, diğer bir deyişle sanal kaytarma faaliyetlerinde bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer yandan “bitmeyen mesai” olarak da nitelendirilen evde iş amaçlı çalışma, akademisyenler arasında çok yaygın bir olgudur ve işin gereği olarak benimsenmiştir.

Akademisyenler sanal kaytarmayla harcadıkları vakit kadar ve hatta görece daha fazlasını evde çalışmaya ayırmaktadır. Akademisyenler arasında daha genç olanlar, daha az deneyimli olanlar, akademik olarak alt pozisyonlarda olanlar ve buldukları kurumlara başka kurumlardan görevlendirme ile gelenler daha fazla sanal kaytarma davranışı göstermektedir. Özellikle görevlendirme ile gelen araştırma görevlilerinin yüksek puana sahip olma nedenlerin bağlılık, aidiyet, özdeşleşme gibi örgütsel açıdan değişik yönleri ile incelenmesi önerilebilir. Bu çalışmada ortaya çıkan bu sonuç ileriki çalışmalar açısından bir başlangıç noktası olabilir.

Diğer yandan öğretim üyelerinin doğrudan akademik faaliyetlere daha fazla zaman ayırması istendik ve beklendik bir durumdur. Ancak evde çalışma olgusunun, özellikle feminist felsefe ile kadın emeği üzerinden yapılan değerlendirmelerde iş-

aile dengesinde olumsuz sonuçlara yol açması ve toplumsal cinsiyet açısından ataerkil yapıdaki toplumlarda eşit olmayan rekabet ortamı yaratması gibi etmenler nedeni ile farklı bir gözle değerlendirilmesi gerekmektedir. Akademisyenlerin bilim üretme temelli eylemlerinin desteklenmesi için çözümler üretilmelidir.

Kaynaklar

- Anandarajan, M. & Simmers, C. A. (Eds). (2004). *A Personal Web Usage in the Workplace: A Guide to Effective Human Resources Management*. Hensey: Information Science Publishing.
- Blanchard, A. L. & Henle, C. A. (2008). Correlates of different forms of cyberloafing: The role of norms and external locus of control. *Computers in Human Behavior*, 24, 1067-1084.
- Candan, H. & Ince, M. (2016). Siber kaytarma ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik emniyet çalışanları üzerine bir araştırma. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 229-235.
- Coşkuner, S. (2013). Akademisyenlerin iş ve aile karakteristiklerinin evlilik, aile ve yaşam tatmini ile ilişkisi: İş ve aile çatışmasının aracı rolü. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Çavuşoğlu, S., Palamutçuoğlu, A. & Palamutçuoğlu, B. T. (2014). The impact of demographics of employees on cyberloafing: An emprirical study on university employees. *Research Journal of Business and Management*, 1(3), 149-168.
- Dikmen, N. & Maden, D. (2012). Kadın akademisyenlerin görünmeyen emeği üzerine bir araştırma: Ordu Üniversitesi örneği. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(2), 235-250.
- Ergöl, Ş., Koç, G., Eroğlu, K. & Taşkın, L. (2012). Türkiye’de kadın araştırma görevlilerinin ev ve iş yaşamlarında karşılaştıkları güçlükler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(1), 43-49.
- Garrett, R. K., & Danziger, J. N. (2008). On cyberslacking: Workplace status and personal internet use at work. *CyberPsychology & Behavior*, 11, 287-292.
- Kaplan, M. & Çetinkaya, A. Ş. (2014). Sanal kaytarma ve demografik özellikler açısından farklılıklar: Otel işletmelerinde bir araştırma. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 25(1), 26-34.
- Kaplan, M. & Ögüt, A. (2012) Algılanan örgütsel adalet ile sanal kaytarma arasındaki ilişkinin analizi: Hastane çalışanları örneği. 20. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi (Kongre Kitabı). İzmir. 24-26 Mayıs, 592-596.
- Köse, S., Oral, L. & Türesin, H. (2012). İş yaşamında sosyal kolaylaştırma kavramı ve sanal kaytarma ile ilişkisi: Araştırma görevlileri üzerinde bir araştırma. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(1), 287-295.
- Küçükşen, K. & Kaya, Ş.D. (2016). Yönetici pozisyonundaki akademisyen kadınlarda aile-iş-özel yaşam dengesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(37), 662-674.
- Lim, V. K. G. (2002). The IT way of loafing on the job: Cyberloafing, neutralizing and organizational justice. *Journal of Organizational Behavior*, 23, 675-694.
- Lim, V. K. G. & Teo, T. S. H. (2005). Prevalence, perceived seriousness, justification and regulation of cyberloafing in Singapore. *Information ve Management*, 42, 1081-1093.
- Mastrangelo, P. M., Everton, W. & Jolton, J. A. (2006). Personal use of work computers: Distraction versus destruction. *Cyber Psychology & Behavior*, 9(6), 730-741.
- Mills, J. E., Hu, B., Beldona, S. & Clay, J. (2001). Cyberslacking! A wired-workplace liability issue. *The Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 42(5), 34-47.
- Örücü, E. & Yıldız, H. (2014). İşyerinde kişisel internet ve teknoloji kullanımı: Sanal kaytarma. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 14(1), 99-114.
- Özkalp, E., Aydın, U. & Tekeli, S. (2012). Sapkın örgütsel davranışlar ve çalışma yaşamında yeni bir olgu: Sanal kaytarma (cyberloafing) ve iş ilişkilerine etkileri. *Çimento İşveren Sendikası Dergisi*, 26(2), 18-33.
- Pee, L. G., Woon, I. M. Y. & Kankanhalli, A. (2008). Explaining non-work-related computing in the workplace: A comparison of alternative models. *Information and Management*, 45(2), 120-130.
- Polzer-Debruyne, A. M. (2008). Psychological and workplace attributes that influence personal web use (PWU). Yayınlanmamış Doktora Tezi. Massey University. New Zealand.
- Saraç, M. & Çiftçioğlu, B. A. (2012). Örgütlerde iş dışı internet kullanımı: İK yöneticilerinin algısı ve mevcut yönetsel uygulamalar üzerine bir inceleme. 20. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi (Kongre Kitabı). İzmir. 24-26 Mayıs, 604-605.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Test of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research-Online*, 8(2), 23-74.
- Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. (5. Basım, pp.29). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Toprakçı, E. (2005). Türkiye’deki okul yöneticisi ve öğretmenlerin evlerindeki bilgisayarları mesleki amaçlı kullanım profilleri (Sivas ili örneği). *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4(2), 64-75.
- Vitak, J., Crouse, J. & LaRose, R. (2011). Personal internet use at work: Understanding cyberslacking. *Computers in Human Behavior*, 27, 1751-1759.
- Yaylı, A., Öztürk, Y., Alabay, M. N. (2003). Türkiye’deki akademisyenlerin interneti kullanım düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 259-277.

EK 1: Akademisyenler İçin Evde Çalışma Davranışları Formu

Dolaylı Akademik Çalışma Alt Boyutu

- 1 Akademik amaçlı makale tarama
- 2 Akademik amaçlı çeviri yapma
- 3 İş için gerekli e-posta alma / gönderme
- 4 Kongre / sempozyum için eğitim duyurularını takip etme
- 6 Ders sunusu hazırlama / derse hazırlık
- 7 Öğrenci otomasyon sistemine girme
- 8 YÖKSİS ve AVES'e veri girme

Doğrudan Akademik Çalışma Alt Boyutu

- 11 Öğrenci ödevlerini/ sınavlarını okuma
- 5 Dergilere/ kongrelere makale / bildiri yollama
- 9 Hakemlik yapma
- 10 Akademik amaçlı çalışma yazma
- 12 TÜBİTAK/ AB/ BAP Projeleri için tarama yapma